

«ӨРНЕКТЕГІ КОМПОЗИЦИЯ»

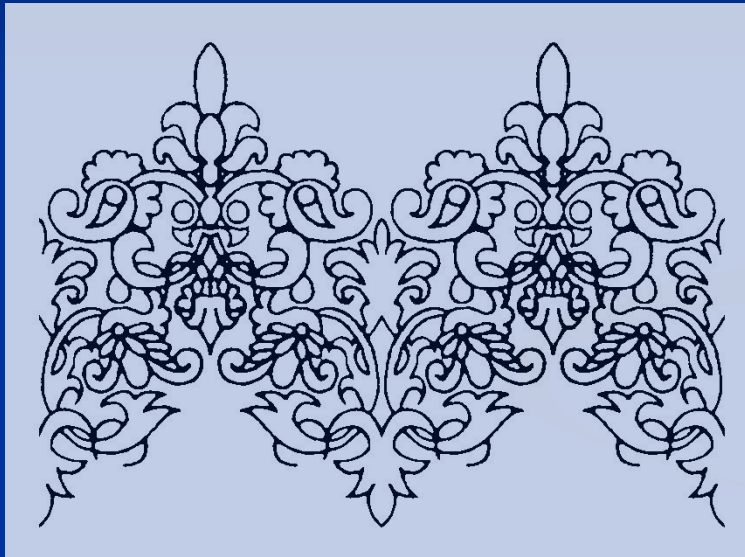
2017

Мақсаты:

- а) білімділік: Қазіргі заманғы сәндік өнері туралы мағлұмат беру. Көлем, сәйкес-тік, композиция туралы және ою-өрнектер жайында тереңірек білім беру;
- ә) дамытушылық: Оқушылардың ой-өрісін, елестету қабілеттерін дамыту. Қолдар-ын жаттықтырып өздеріне композиция құруды талап ету;
- б) Тәрбиелік: Оқушыларды топпен жұмыс істеуге баулу. Жұмыстарын эстетика-лық тұрғыдан ұқыпты орындауларын, шеберлікке тәрбиелеу.

Өрнек түрлері

Жазықтықтық (Плоскостной)

Жазықтықтық өрнектер сәндеудің жазықтықта сызықтарды сызу арқылы орындалған түрі. Киімдерді, ғимараттардың қабырғаларын сәндегенде қолданылады.

СЫЗЫҚТЫҚ (орналасу түрлері):

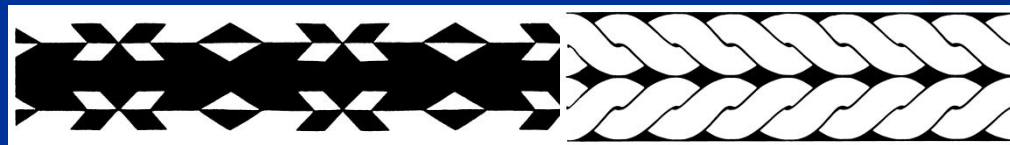
а) Ішкі сызықтар

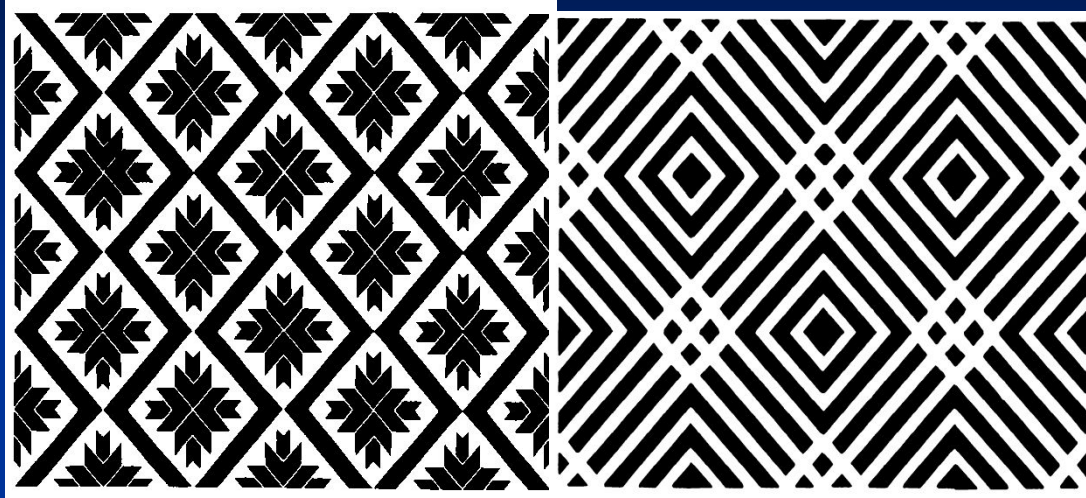
б) Сызықта

в) Екі жақты сызықты

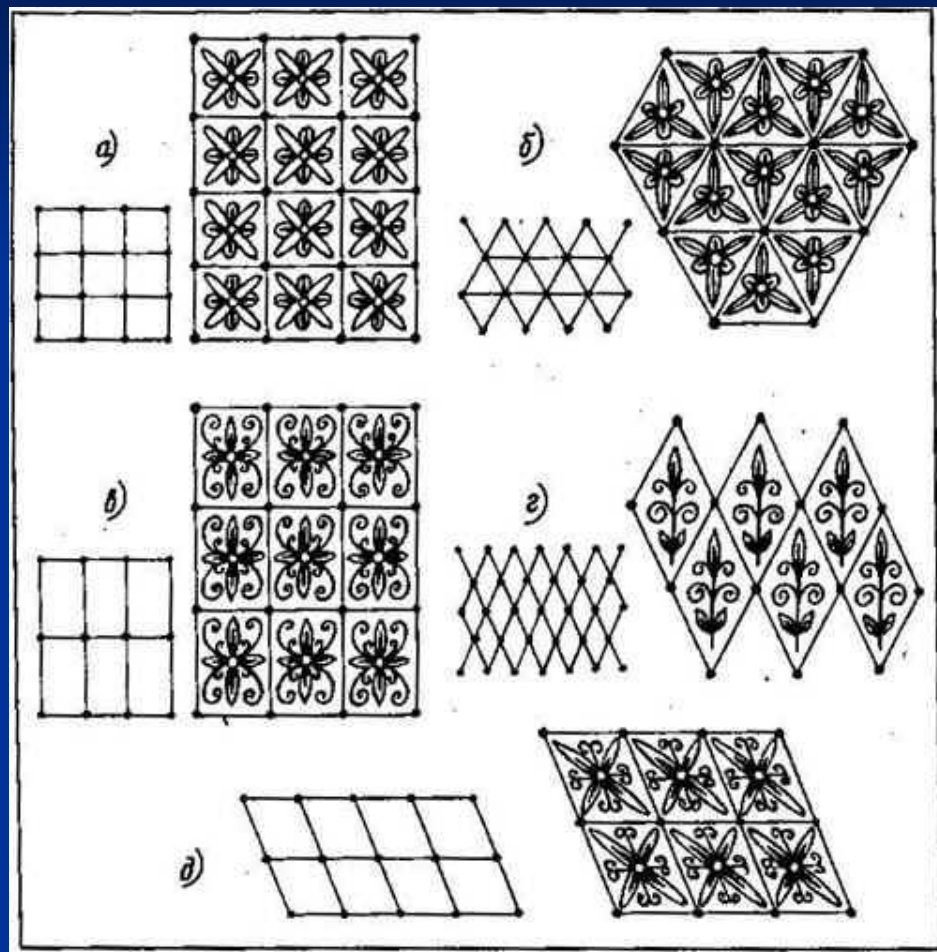

Торламалық (Сетчатый)

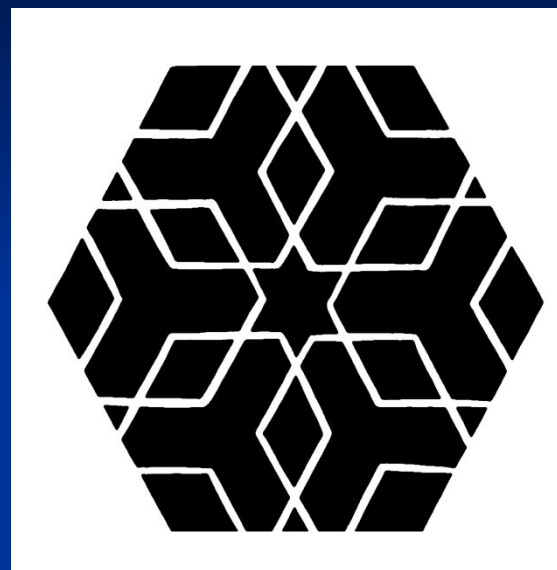

Өрнектердің тағы бір түрі ол торлама. Тор арқылы құрастырылған соң оны торлама өрнек деп атайды. Едендіе, қабырғада қолданылады.

Торлама түрлери

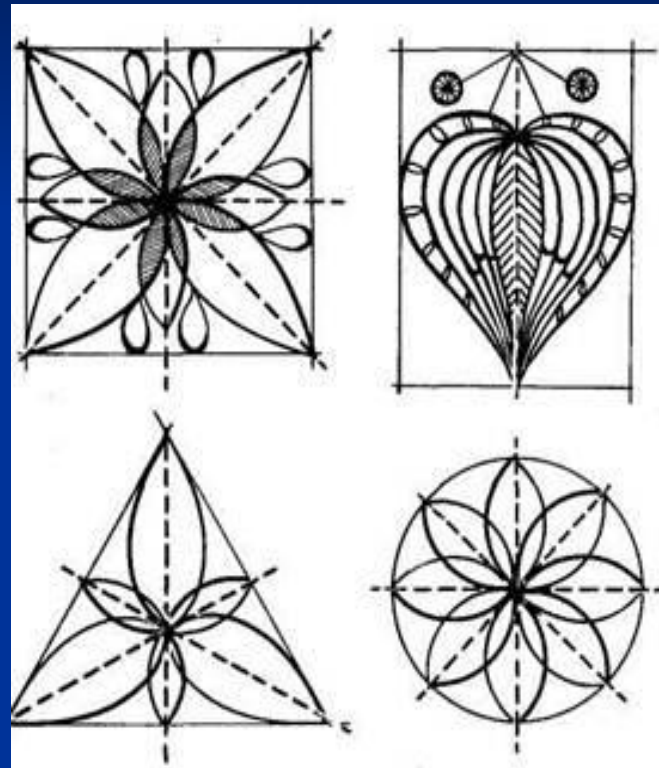

Центрлық (Центрический)

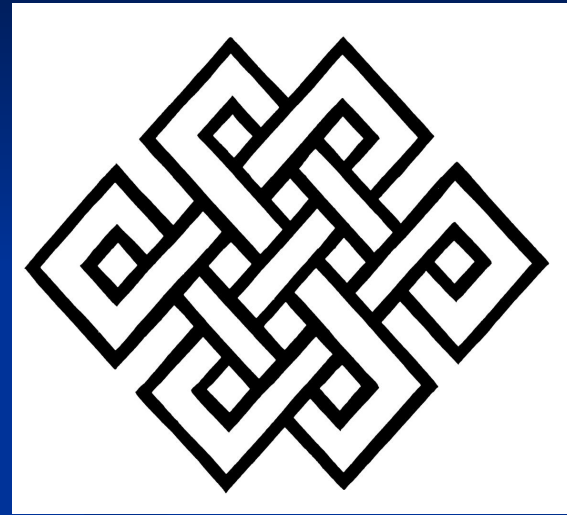
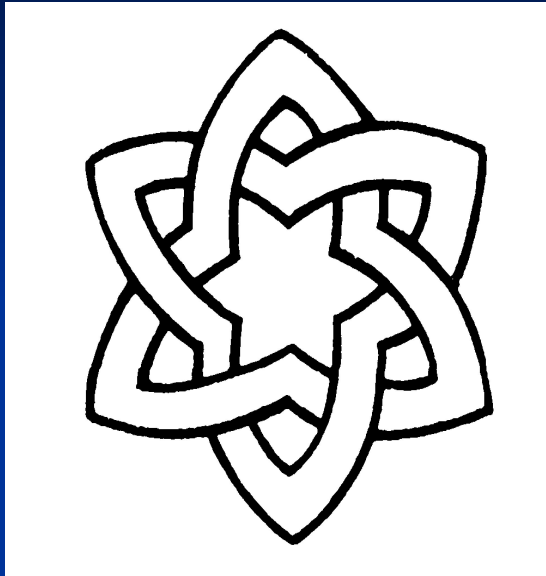

Центрлық өрнектер деп центрлік қозғалыс пайда болатын декоративті элементті айтамыз. Ыдыс-аяқта, төсемелерде қолданылады.

Центрлық өрнек түрлері

Геометриялық

Геометриялық өрнектерде мотив ретінде геометриялық фигуралар алынады. Олар: дөңгелек, квадрат, үшбұрыш және т.б.

Өсімді немесе өсімдік тектес (Растительный)

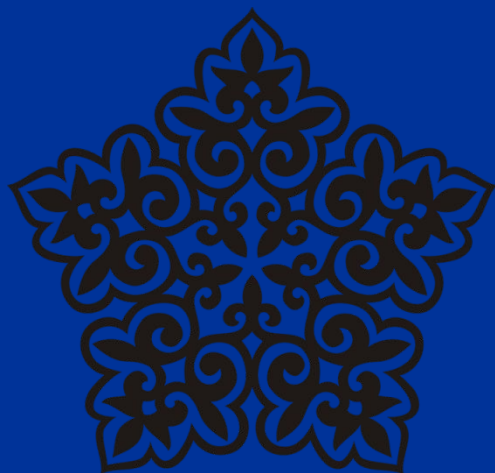
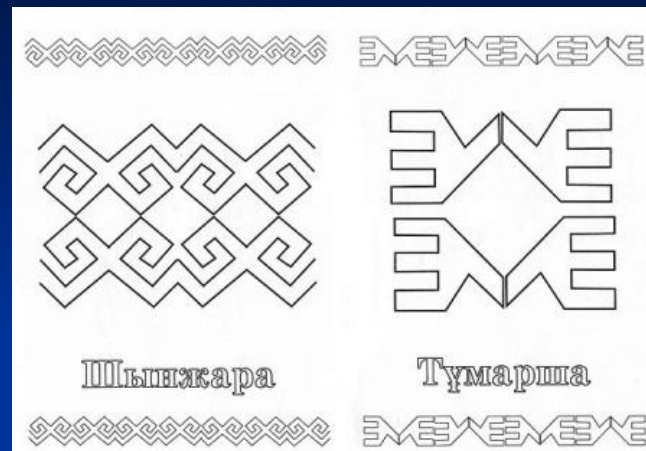
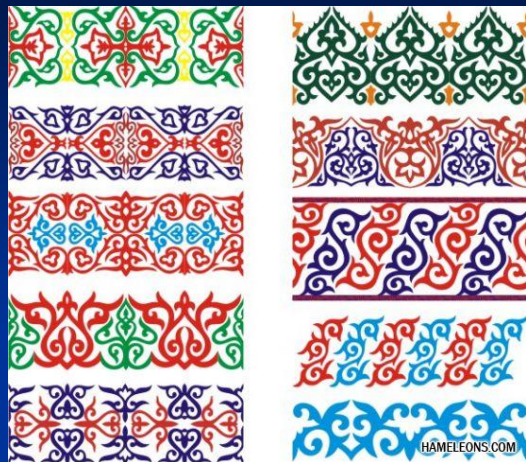
Өсімді өрнек –табиғаттан алынған формалардан құралған. Мысалы: жапырақтар, жемістер, гүлдер және т.

б.

Қазақи өрнектер

Қазақ оюы, қазақтың ою-өрнегі — үй-жиһаздарын, сәндік, тұрмыстық бұйымдар мен киімдерді нақыштап безендіруге қолданылатын өрнектер. Жаппай дамыған кезеңінде (19 ғасырдан кейін) қазақтардың үй жиһаздарын әшекейлеуге кең көлемде қолданған ою-өрнектерді, негізінен: зооморфтық, өсімдік сипатты, геометриялық, космогониялық түрлерге жіктеуге болады. Олардың ішінде жануарлардың сыртқы пішініне, мүйізіне, тырнағына, мойнына, табанына, т.б. мүшесіне ұқсас ою-өрнектер халық арасына (*зооморфтық түр*) кең тараған. Зооморфтық ою-өрнек) кең тараған. Зооморфтық ою-өрнек кебеже) кең тараған. Зооморфтық ою-өрнек кебеже, жүкаяқ) кең тараған. Зооморфтық ою-өрнек кебеже, жүкаяқ, әбдіре) кең тараған. Зооморфтық ою-өрнек кебеже, жүкаяқ, әбдіре, асадал сияқты тұрмыстық бұйымдар әшекейінде жиі кездеседі. Аталған ою-өрнектер кебеже бүйірінде, көбінесе, тігінен бедерленіп, бос жерлерін толықтырған, ал төсектің жан ағашы белгілі бір ырғақпен түгел

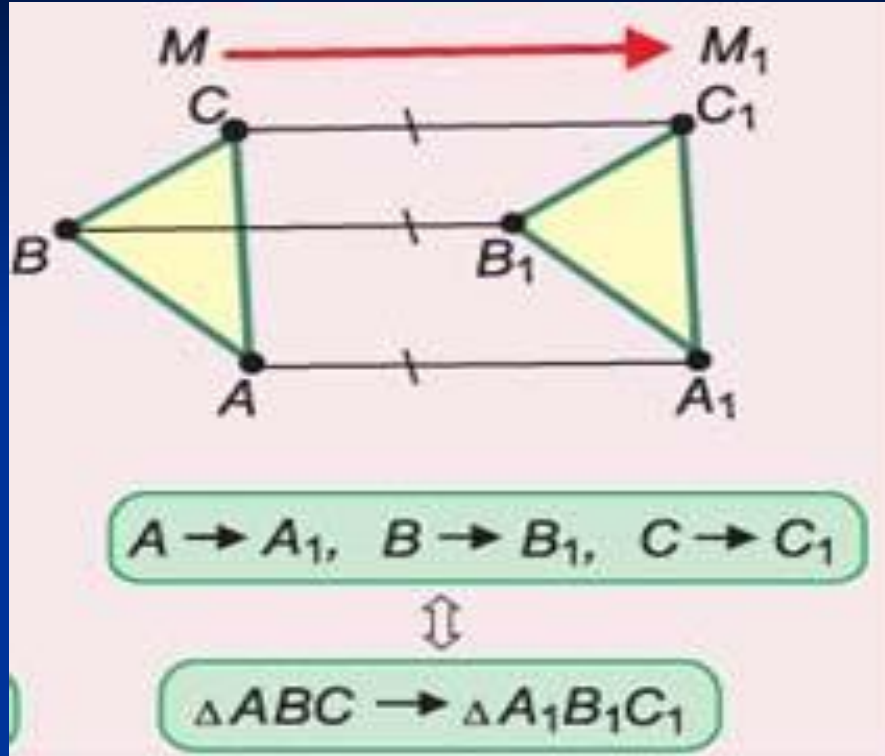
Қазақи өрнек түрлері

Өрнекті құрудағы трансформациялар

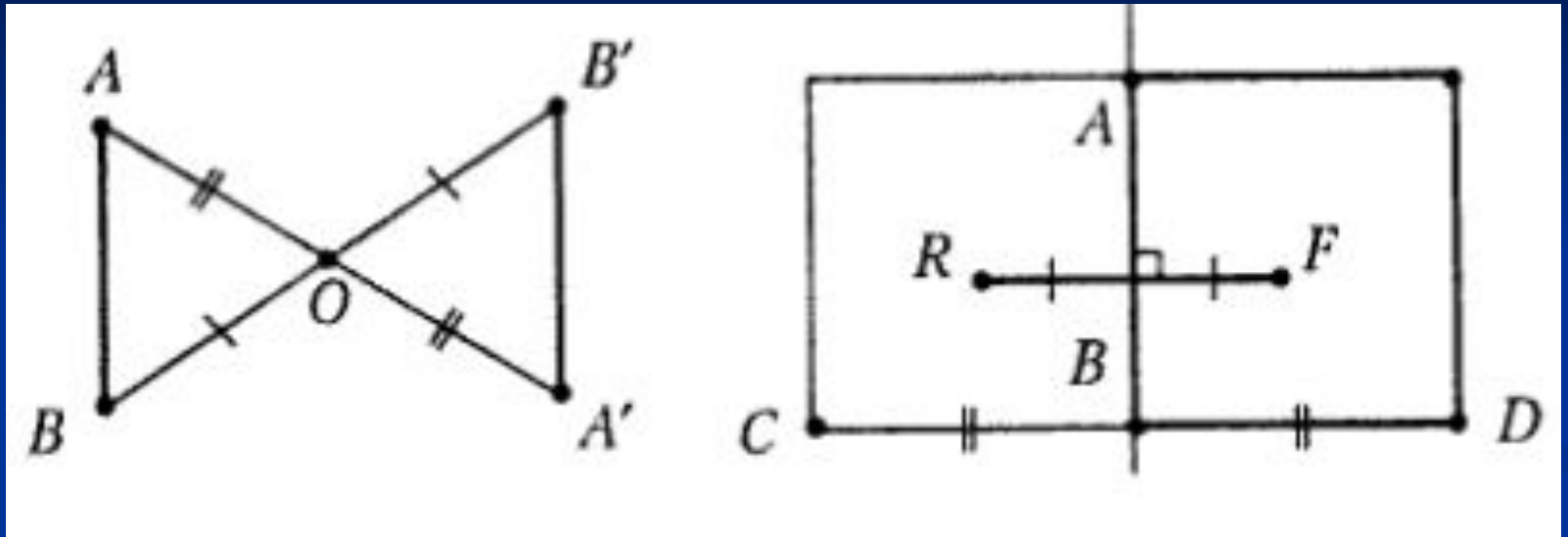
- Параллель көшіру
- Центрілік симметрия
- Осьтік симметрия
- Ирелең

Параллель көшіру

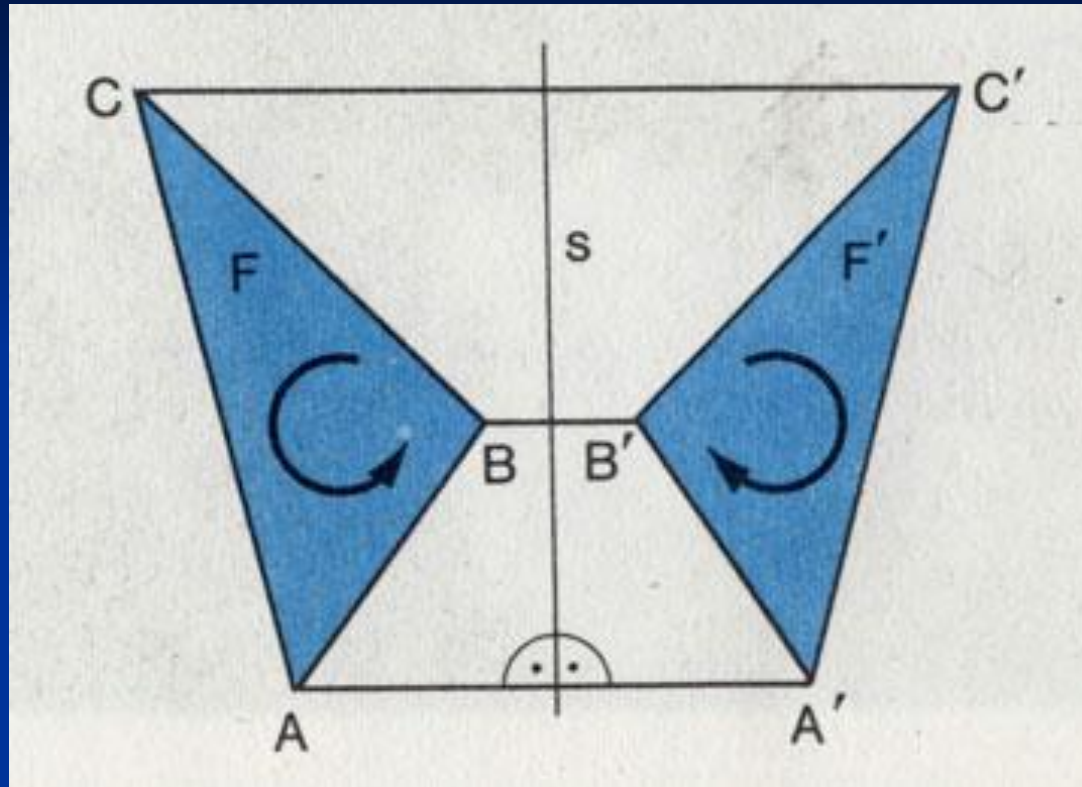
При параллель көшіруде барлық фигуралар бір бағытта бір бетке қарай белгілі бір ара қашықтық қайталай орытра көшіру арқылы қайталады.

Центрлік симметрия

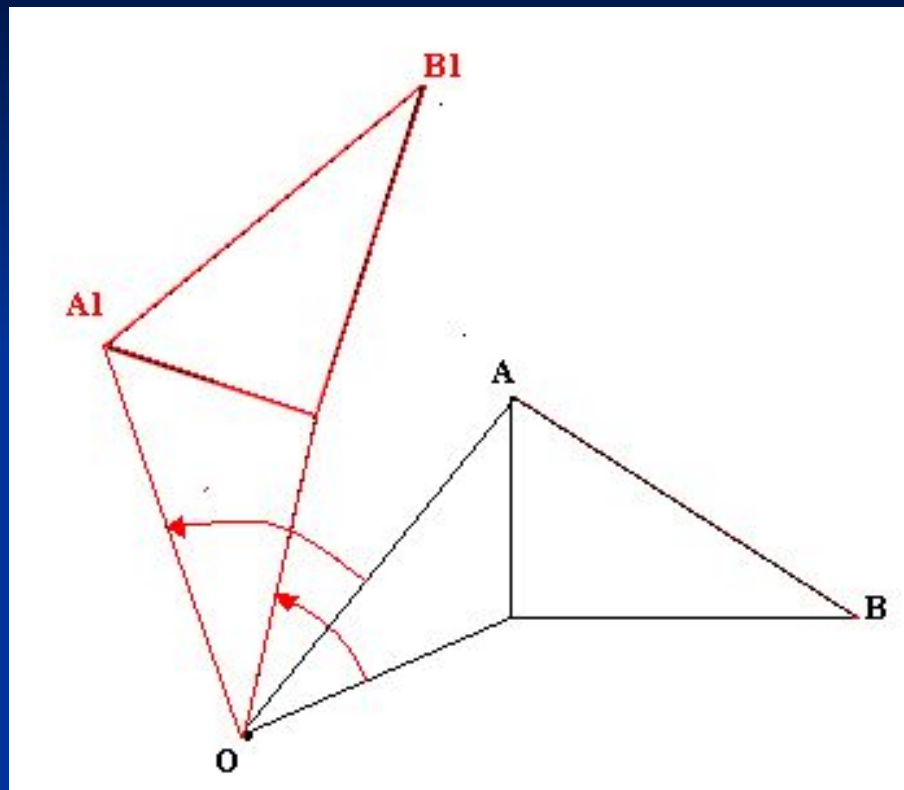
Центрлік симметрияда ортаңғы нүктеге жүгіне отырып қайталанады.

Осьтік симметрия

Осьтік симметрия кезінде әрбәр нүкте осьтік сызқта бірдей қашықтықта орналастырылады.

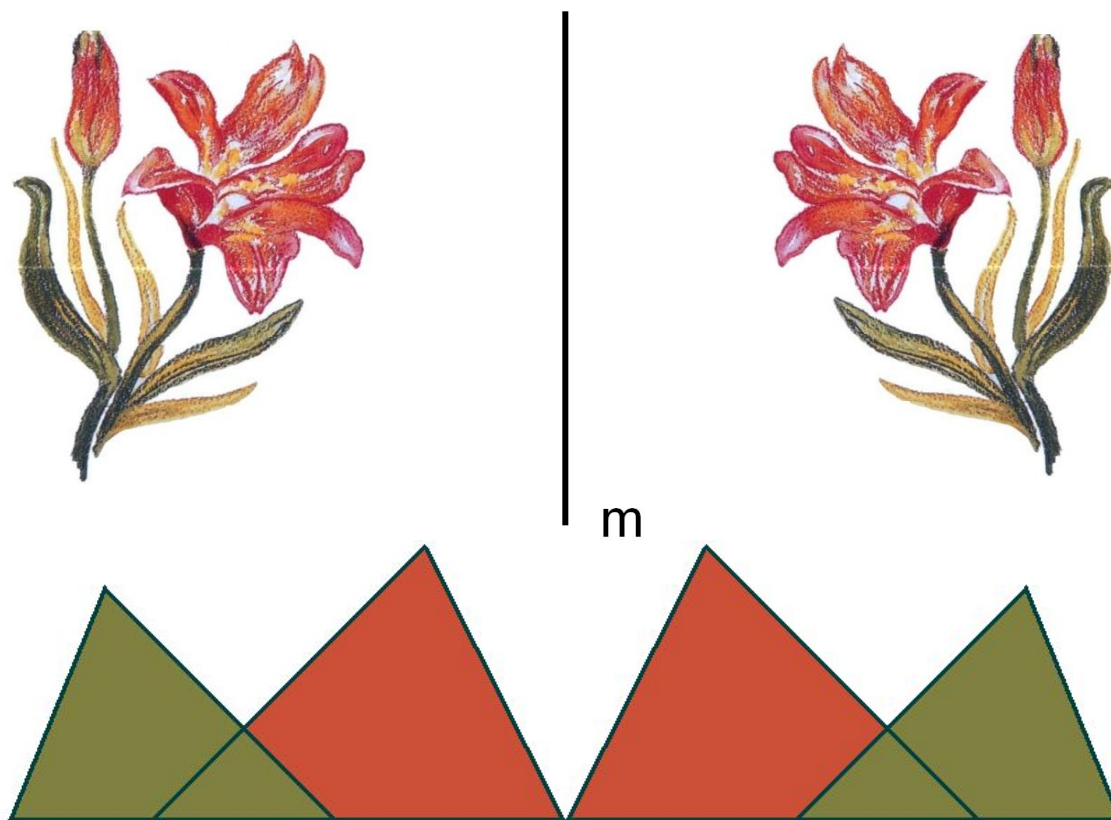
Ирелең (поворот)

Ирелеңде бұрылып қайталап отырады.

Осьтік симметрия және параллель көшіру арқылы өрнек құру

Осьтік симметрия

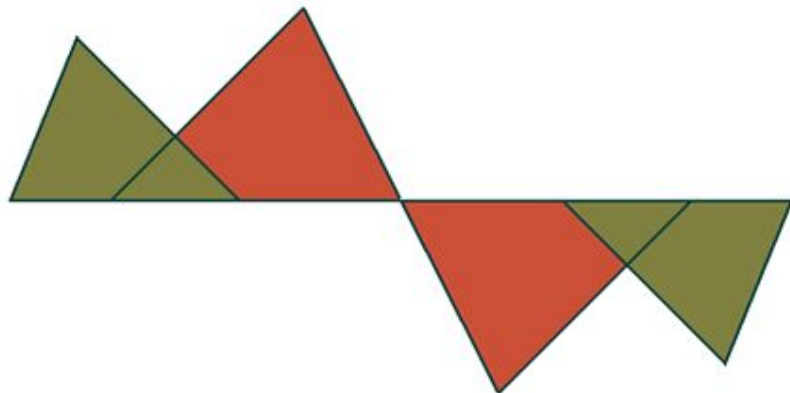

Параллель көшіру

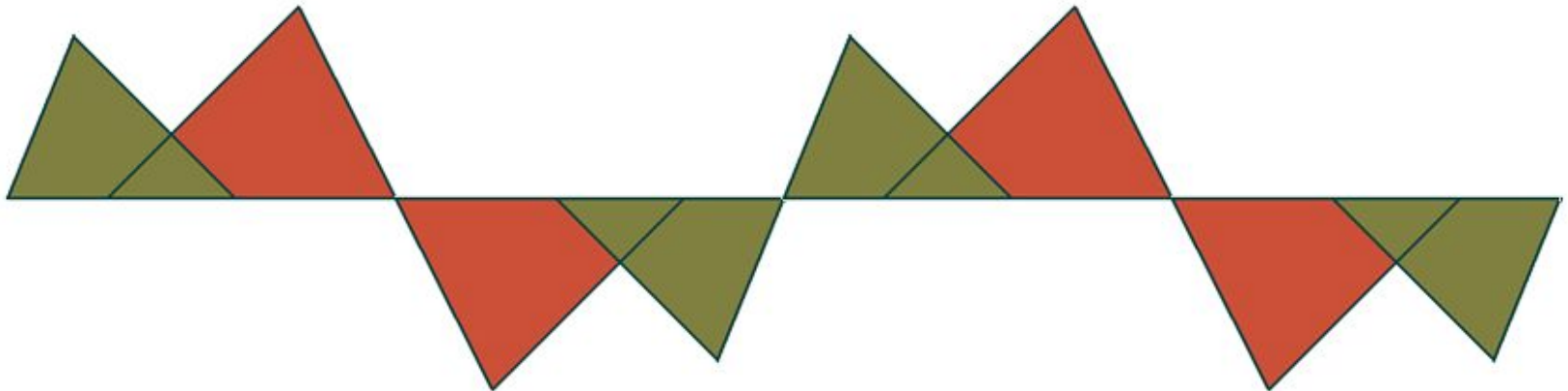

Центрлік симметрия және параллель көшіру арқылы өрнек құру

Централік симметрия

Параллель көшіру

Ирелең (Поворот)

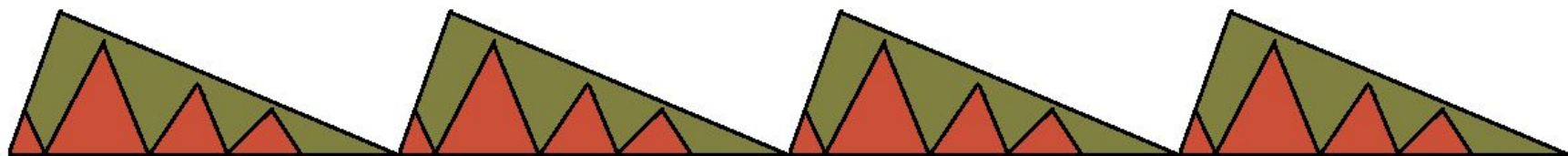

Параллель көшіру

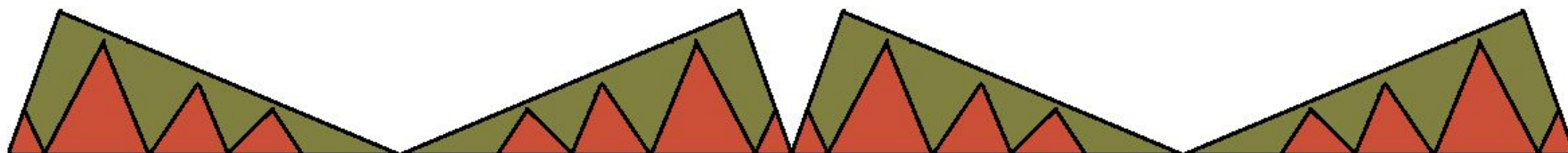

Өрнек қалай құрылған?

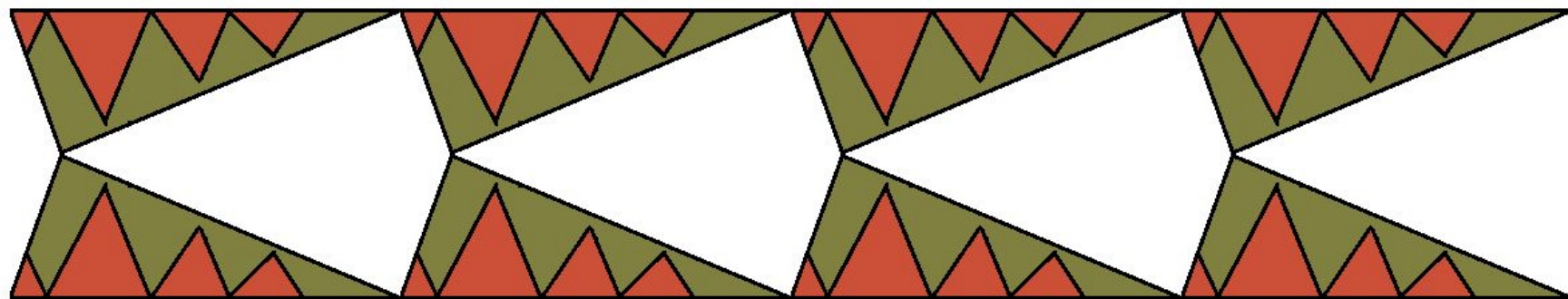
1

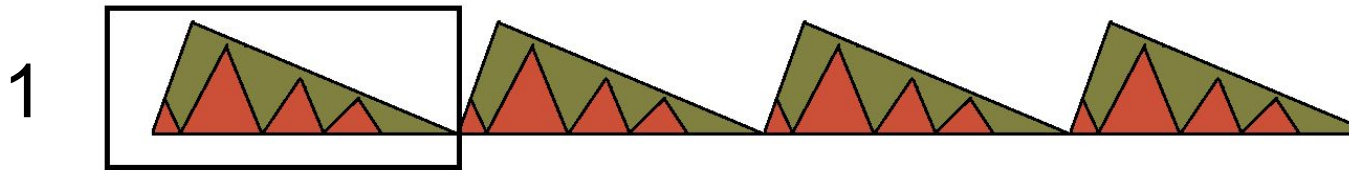
2

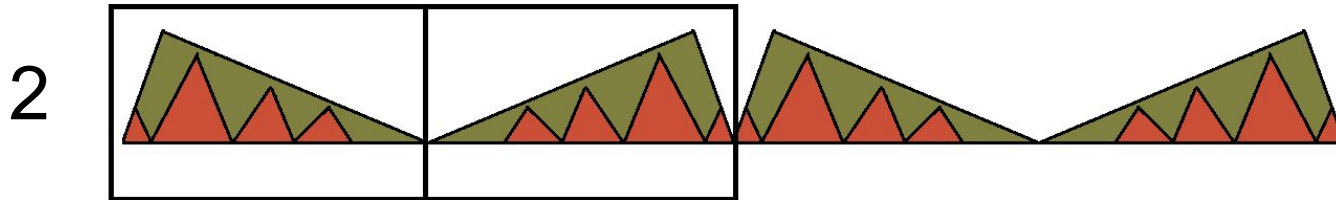
3

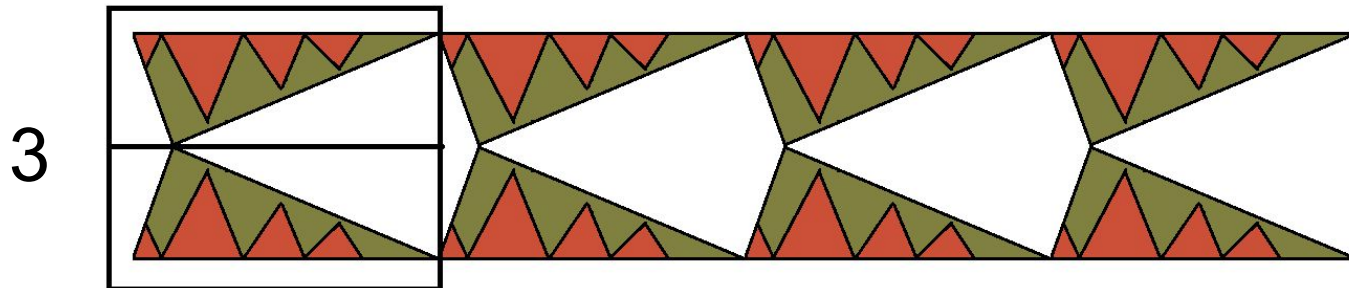
Өрнек қалай құрылған :

параллель көшіру
арқылы

осьтік симметрия
және параллель
көшіру арқылы

осьтік симметрия
және параллель
көшіру арқылы

Тапсырма

Сызықтық, жазықтық, торлама, центрлік, геометриялық, өсімді өрнек композициясын әрқайсысынан бір біреуден орындау.

Қосымша фантазиялық өрнек салу, соны қай жақа қолданатыныңды негіздеу.

Пайдаланылган әдебиеттер

- О.В. Слесарева «Чудесная тайна геометрии»
- Математика в школе, О.Э. Анацко, Е.М. Ханукович, Бинарный урок
- <http://ru.wikipedia.org>
- Перельман Я.И. «Занимательная геометрия»
- <http://festival.1september.ru/articles/560632/>

Назарларыңызға рахмет!

